

ספר יונה

א (א) ויהי דבר ה' אל יונה בן אמתני לאמר: (ב) קום לך אל נינוה העיר הגדולה וקרא עליה כי עלתה רעתם לפני: (ג) ויקם יונה לברח תרשישה מלפני ה' וירד יפו וימצא אניה באה תרשיש ויתן שכרה וירד בה לבוא עמהם תרשישה מלפני ה': (ד) וה' הטיל רוח גדולה אל הים ויהי סער גדול ביים והאניה חשבה להשבר: (ה) וייראו המלחים ויזעקו איש אל אלהיו ויטלו את הפלים אשר באניה אל הים להקל מעליהם ויונה ירד אל ירכתי הספינה וישכב וירדם: (ו) ויקרב אליו רב החבל ויאמר לו מה לך נרדם קום קרא אל אלהיך אולי יתעשת האלהים לנו ולא נאבד: (ז) ויאמרו איש אל רעהו לכו ונפילה גורלות ונדעה בשלמי הרעה הזאת לנו ויפלו גורלות ויפל הגורל על יונה: (ח) ויאמרו אליו הגידה נא לנו באשר למי הרעה הזאת לנו מה מלאכתך ומאין תבוא מה ארצך ואי מזה עם אתה: (ט) ויאמר אליהם עברי אנכי ואת ה' אלהי השמים אני ירא אשר עשה את הים ואת היבשה: (י) וייראו האנשים יראו גדולה ויאמרו אליו מה זאת עשית כי ידעו האנשים כי מלפני ה' הוא ברח כי הגיד להם: (יא) ויאמרו אליו מה נעשה לך וישתק הים מעלינו כי הים הולך וסער: (יב) ויאמר אליהם שאוני והטילני אל הים וישתק הים מעליכם כי יודע אני כי בשלי הסער הגדול הזה עליכם: (יג) ויחתרו האנשים להשיב אל היבשה ולא יכלו כי הים הולך וסער עליהם: (יד) ויקראו אל ה' ויאמרו אנה ה' אל נא נאבדה בנפש האיש הזה ואל תתן עלינו דם נקיא כי אתה ה' כאשר חפצת עשית: (טו) וישאו את יונה ויטלוהו אל הים ויעמד הים מזעפו: (טז) וייראו האנשים יראו גדולה את ה' ויזבחו זבח לה' ויודו נדרים:

ב (א) וימן ה' דג גדול לבלע את יונה ויהי יונה במעי הדג שלשה ימים ושלשה לילות: (ב) ויתפלל יונה אל ה' אלהיו ממעי הדגה: (ג) ויאמר קראתי מצרה לי אל ה' ויענני מבטן שאול שועתי שמעת קולי: (ד) ותשליכני מצולה בלבב ימים ונהר יסבבני כל משבריה וגלית עלי עברו: (ה) ואני אמרתי נגרשתי מנגד עיניך אך אוסיף להביט אל היכל קדשך: (ו) אפפוני מים עד נפש תהום יסבבני סוף חבוש לראשי: (ז) לקצבי הרים ירדתי הארץ ברחיה בעדי לעולם ותעל משחת חיי ה' אלהי: (ח) בהתעטף עלי נפשי את ה' זכרתי ותבוא אליה תפלתי אל היכל קדשך: (ט) משמרים הבלי שוא

חסדם יעזבו: (י) ואני בקול תודה אזכרה לך אשר נדרתי אשלמה ושועתה לה: ס (יא) ויאמר ה' לדג ויקא את יונה אל היבשה: פ

ג (א) ויהי דבר ה' אל יונה שנית לאמר: (ב) קום לך אל נינוה העיר הגדולה וקרא אליה את הקריאה אשר אנכי דבר אליה: (ג) ויקם יונה וילך אל נינוה כדבר ה' ונינוה היתה עיר גדולה לאלהים מהלך שלשת ימים: (ד) ויחל יונה לבוא בעיר מהלך יום אחד ויקרא ויאמר עוד ארבעים יום ונינוה נהפכת: (ה) ויאמינו אנשי נינוה באלהים ויקראו צום וילבשו שקים מגדולם ועד קטנם: (ו) ויגע הדבר אל מלך נינוה ויקם מכסאו ויעבר אדרתו מעליו ויכס שק וישב על האפר: (ז) ויזעק ויאמר בנינוה מטעם המלך וגדליו לאמר האדם והבהמה הבקר והצאן אל יטעמו מאומה אל ירעו ומים אל ישתו: (ח) ויתכסו שקים האדם והבהמה ויקראו אל אלהים בחזקה וישבו איש מדרכו הרעה ומן החמס אשר בכפיהם: (ט) מי יודע ישוב ונחם האלהים ושב מחרון אפו ולא נאבד: (י) וירא האלהים על את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה וינחם האלהים על הרעה אשר דבר לעשות להם ולא עשה:

ד (א) וירע אל יונה רעה גדולה ויחר לו: (ב) ויתפלל אל ה' ויאמר אנה ה' הלוא זה דברי עד היותי על אדמתי על כן קדמתי לברח תרשישה כי ידעתי כי אתה אל חנון ורחום ארך אפים ורב חסד ונחם על הרעה: (ג) ועתה ה' קח נא את נפשי ממני כי טוב מותי מחיי: ס (ד) ויאמר ה' ההיטב חרה לך: (ה) ויצא יונה מן העיר וישב מקדם לעיר ויעש לו שם סכה וישב תחתיה בצל עד אשר יראה מה יהיה בעיר: (ו) וימן ה' אלהים קיקיו ויעל מעל ליונה להיות צל על ראשו להציל לו מרעתו וישמח יונה על הקיקיון שמחה גדולה: (ז) וימן האלהים תולעת בעלות השחר למחרת ותך את הקיקיון וייבש: (ח) ויהי כזרח השמש וימן אלהים רוח קדים חרישית ותך השמש על ראש יונה ויתעלף וישאל את נפשו למות ויאמר טוב מותי מחיי: (ט) ויאמר אלהים אל יונה ההיטב חרה לך על הקיקיון ויאמר היטב חרה לי עד מות: (י) ויאמר ה' אתה חסד על הקיקיון אשר לא עמלת בו ולא גדלתו שבו לילה היה ובו לילה אבד: (יא) ואני לא אחוס על נינוה העיר הגדולה אשר יש בה הרבה משתים עשרה רבו אדם אשר לא ידע בין ימינו לשמאלו ובהמה רבה:

רש"י (ה) ואני אמרתי - כשהשליכוני אל הים הנני מת ונגרשתי מנגד עיניך: אך - ראיתי שקיימתי כל אלו הימים ידעתי כי אוסיף להביט אל היכל קדשך:

רד"ק (ה) ואני אמרתי נגרשתי - שחשכתי כשהטילוני בים שאני מת ונגרשתי מנגד עיניך כלומר מהשגחתך עלי עד שחשכתי שהסתרת פניך ועיניך ממני אך עתה שעשית עמי הנס הגדול הזה ועודני חי במעי הדג ידעתי שאוסיף עוד להביט אל היכל קדשך בבית המקדש ומקום הנבואה ומקום השגחתך עוד תשיכני אליו ואם אני ברחתי ממנו ופי' להביט להתפלל נגד ההיכל:

אבן עזרא (ב) ויתפלל - המפרשים רצו לפרש חרוש והוציאו הכתוב מפשוטו כי יונה לא התפלל רק אחרי צאתו אל היבשה בעבור שמצאו ממעי ולא אמר במעי והלא ראו שם כתוב מבטן שועתי וככה ממעמקים קראתיך ה' ועוד כי מלת שועתי לאות כי התפלל ושוע אל השם טרם שיקיאנו הדג וככה ותבא אליך תפילתי והנה למה לא היה כתוב ויתפלל יונה אחרי צאתו ממעי הדגה ועוד כי אחר תפלתו כתוב ויאמר יי' לדג והביאם בצרה הזאת בעבור ותעל משחת ותבוא אליך תפילתי, ועתה שים לבך וראה כל תפילת נביא וברכתו היא ברוח נבואה ויעקב אמר לקחתי מיד האמורי כי דבר שנגזר להיות ידבר לשון עבר וככה ויט שכמו לסבול דרך כוכב מיעקב וישמן ישורון ויבעט וירא יי' וינאץ וישכן ישראל בטח בדד ובתפילת דוד בברחו ויענני מהר קדשו סלה כי הכתוב אמר בברחו ולא אמר ברחו ובתפילתו אך אוסיף להביט אל היכל קדשך שהוא השמים וה' בהיכל קדשו ורבי' ככה ושם כתוב ישועתה ליי' שהיה מקוה כמו ישועתה ליי' לבקש ויש מי שאומר כי דגה בלעה הדג ואין צורך כי דגה ודג שם המין כמו צדק וצדקה:

אברבנאל (ב) ויותר חזק מזה הוא שיונה בהיותו במקום ההוא היה בדעתו ותכונתו עד שהיה מתפלל משם לאלקיו, (ג) והנה בתפלתו מצאנו ראינו שרוב דבריו באות בלשון עבר קראתי מצרה לי שועתי שמעת קולי ושאר הפסוקים כולם ולכן חשבו אנשים שלא התפלל תפלה זו כי אם אחרי שיצא אל היבשה, וה"ר אברהם בן עזרא השיב עליהם שכל דברי הנבואות באים בדרך הזה אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי ובראשית מח, כב, ויט שכמו לסבול ושם מט, טו, דרך כוכב מיעקב (במדבר כד, יז), וישמן ישורון ויבעט (דברים לב, טו), וירא ה' וינאץ (שם יט), וישכון ישראל בטח בדד (שם לג, כח), והראיה על היות תפלת יונה לעתיד אומרו בה אך אוסיף להביט אל היכל קדשך ואני בקול תודה אזכחה לך אשר נדרתי אשלמה, אלא שכאו הדברים בלשון עבר במקום עתיד לפי שהיו במראות הנבואה, ובראותם הדברים הגזורים מהש"י היו מספרים אותם כאלו עברו במציאות לפי שכבר נגזרו בחכמתו העליונה.

ולי נראה שאין צורך לדברי ה"ר אברהם אבן עזרא הטובים והישירים בענינם כי אין בתפלה הזאת עבר במקום עתיד, אבל ענינם רבת צירוני מנעורי הלא בהיותי ילד קטן קפצה עלי מיתה והייתי מוכן להוליכני לקבר ואז בימי אליהו קראתי מצרה לי אל ה' ויענני ומבטן שאול שהייתי מוכן לקבר שועתי שמעת קולי רמז לו בזה הנס שנעשה לו בימי אליהו שהחיהו אחרי מותו, ועליו אמר כאן קראתי שועתי הכל בלשון עבר לא שקרא ושוע בפעל אבל הוא משל לנס ההוא.

חזון איש | פרק כ, א

טעות נושנת נתאזרחה בלב רבים במושג בטחון. שם בטחון המשמש למדה מהוללה ועיקרית כפי החסידים, נסתובבה במושג חובה להאמין - בכל מקרה שפוגש האדם והעמידתו לקראת עתיד בלתי מוכרע ושני דרכים בעתיד, אחת טובה ולא שניה - כי בטח יהיה הטוב, ואם מסתפק וחושש על היפוך הטוב הוא מחוסר בטחון. ואין הוראה זו בבטחון נכונה, שכל שלא נתברר בנבואה גורל העתיד אין העתיד מוכרע, כי מי יודע משפטי ד' וגמולותיו ית'. אבל ענין הבטחון הוא האמון שאין מקרה בעולם, וכל הנעשה תחת השמש הכל בהכרזה מאתו ית', ובהיות פעולת האמונה על עורקי החיים היא בכלל מדות בני אדם, וכשם שמדת הענוה ומדת הרחמים וכיוצא בהן מן המדות אין להם ממקרי צורת הגשם, שצורת הגשם קשורה בקצב ובמרה, ואם תפסיד קצבה תופסד צורתה, וכלי שבור אינו כלי אלא חרס, אבל מדות בני אדם מתחלפות למדרגות נעלות זמ"ז, ולכל איש יש מדרגת ענוה ומדרגת הרחמים, אבל אין בני אדם משותין בזה, והם זה למעלה מזה, כן מדרגת האמונה יש בה מדרגות זה למעלה מזה וקטני אמונה ג"כ בכלל מאמינים, כיון שאינם בכלל הכופרים והמינים, אבל אמונתם חלושה, ואין פעולת אמונה שולטת עליהם, רק נגד עבירות היותר מפורסמות ואשר כל הצבור נוהרים בהן, ומהן שאמונתם יותר חזקה ופעולתה יותר ניכרת. וכן ההתחלפות למעלות ומדרגות פשוטה על קהל הצדיקים החיים באמונתם בכללותם אבל נבדלים כפרטיותם זה למעלה מזה וזה למעלה מזה.

וכאשר האדם נפגש במקרה אשר לפי הנהוג שבעולם צפוי' אליו סכנה מדרכי הטבע לפחוד מטבעת העולם, וקשת רוחו ירפהו מלזכור שאין המקרה אדוניה לנב' ושואין מעצור לד' מלהושיעו ולהכן מסבבים שיחליפו את כל המסובבים, וההבלגה בשעה הקשה הלזו ולהשרות בקרבן את האמת הידועה כי אין כאן לפניו שום פגע רע מיד המקרה רק הכל מאתו ית' בין לטוב בין למוטב, ואשר שרש אמונתו מפיגה פחדתו ונותנת לו אמצ' להאמין באפשרות הצלה, ושואין לפניו נטיה לרעה יותר מנטיה לטובה, ענין זה יקראוהו מדת הבטחון.

וממדת הבטחון להעמיד עצמו על נקודת האמונה אף בהעלותו על מחשבתו צד היסורים ושיהי' לבו ער כי לא המקרה פגעתו, שאין מקרה בעולם כלל רק הכל מאתו ית', וכמו שאמרו לולינוס ופפיס [תענית י"ח ב'] ואנו נתחייבנו כו' ואם אין אתה הורגנו הרבה הורגים יש לו למקום והרבה דובים כו', וכל זה מדרגת הבטחון.

גם עילות של הצלה שטבעת בני האדם להשתדל בהן משתנות אצל הבוטח, כי תחת לרדוף אחר נדיבים ושרים ולבקש תחבולות שוא, יפשפש הבוטח במעשיו ויפנה את לבו לתשובה תפלה וצדקה להעביר את רוע הגזירה.

